**SELETUSKIRI**

**Eesti seisukohad Euroopa Liidu põllumajandus- ja kalandusnõukogu 23. novembri 2026. aasta kohtumisel**

23. novembri 2026. a põllumajandus- ja kalandusnõukogu istungil (edaspidi AGRIFISH) on põhipunktidena päevakorras nõukogu määrus, millega määratakse 2027. aastaks kindlaks kalapüügivõimalused Atlandi ookeanil ja Põhjamerel ning nõukogu määrus, millega määratakse 2027. aastaks kindlaks kalapüügivõimalused Vahemerel ja Mustal merel, samuti arvamuste vahetused turuolukorrast põllumajanduses ning kalandus- ja vesiviljelussektori 2040. aasta visiooni kohta. Lisaks tuleb A-punktina heakskiitmisele mahemääruse eelnõu.

Eestit esindab nõukogu istungil Eesti Vabariigi alalise esinduse Euroopa Liidu juures suursaadik, esinduse asejuht Coreper I küsimustes Katrin Juhandi.

Seletuskirja päevakorrapunktide ülevaate on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi välissuhete- ja eurokoordinatsiooni osakonna nõunikud Teve Michenet (teve.michenet@agri.ee) ja Svetlana Jankovenko (svetlana.jankovenko@agri.ee). Seletuskirja on kooskõlastanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi biomajanduse asekantsler Madis Pärtel (madis.partel@agri.ee) ja kantsler Triin Kõrgmaa (triin.korgmaa@agri.ee).

**KALANDUS**

**Nõukogu määrus, millega määratakse 2027. aastaks kindlaks kalapüügivõimalused Atlandi ookeanil ja Põhjamerel (COM(2026) 608 final)**

**Päevakorrapunkti eesmärk:** arvamuste vahetus.

**Sisu lühikokkuvõte:** Tegemist on Euroopa Liidu 2027. aasta kvoodimääruse ettepaneku esimese aruteluringiga. Põhjalikum arutelu ja lõpliku poliitilise kokkulepe saavutamine on kavandatud detsembri põllumajandus- ja kalandusnõukogu istungile. Eelnõu on hetkel esialgne, kuna läbirääkimised kolmandate riikidega (Ühendkuningriik, Norra, Gröönimaa) pole veel lõppenud ja samuti on toimumata osa piirkondlike kalandusorganisatsioonide (RFMO-de) aastakohtumisi, mille tulemid on kvoodimäärusele sisendiks.

Komisjon esitas nõukogule 5. novembril 2026 ettepaneku, et määrata Atlandi ookeanis ja Põhjameres 2027. aastaks ning mõnel juhul 2028. aastaks kindlaks nende kalavarude püügi võimalused, mille kohta on selleks ajavahemikuks olemas teaduslikud nõuanded. Ettepanek hõlmab järgmist: liidu autonoomsed kalavarud; ühised kalavarud, mida majandatakse kahe- või kolmepoolselt koos Ühendkuningriigi ja/või Norraga või mille majandamisel lähtutakse Kirde-Atlandi Kalanduskomisjoni (NEAFC) liikmeks olevate rannikuriikide vahelistest konsultatsioonidest; piirkondlike kalandusorganisatsioonidega sõlmitud kokkulepetest tulenevad kalapüügivõimalused; samuti teatavad kalapüügivõimalused ELi-väliste riikide vetes.

Eelnõud täiendatakse sügise jooksul ning Eestit puudutavad kaugpüügikvoodid tulevad täpsemalt arutlusele detsembrikuises põllumajandus- ja kalandusnõukogus.

**Eesti põhisõnumid:**

- Ootame eelnõu täiendusi, mis hõlmaks Eestit puudutavaid kvoote nagu näiteks kaugpüügiliigid (Ida-Gröönimaa krevett, süvalest, tursk jt) Kirde-Atlandil.
- Toetame angerja kaitsemeetmete seadmist viisil, mis aitab varul võimalikult kiiresti taastuda. Oleme vastu angerja kaitsemeetmete leevendamisele.
- Seisukohad täpsustuvad pärast täiendatud eelnõu esitamist enne detsembrikuist põllumajandus- ja kalandusnõukogu.

*Eesti lähtub oma põhisõnumites Vabariigi Valitsuse 4. detsembri 2025. a istungil heaks kiidetud ja 5. detsembri 2025. a Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil kinnitatud seisukohtadest Euroopa Liidu põllumajandus- ja kalandusnõukogu 11. ja 12. detsembri 2025. a istungil.*

**<u>Nõukogu määrus, millega määratakse 2027. aastaks kindlaks kalapüügivõimalused Vahemerel ja Mustal merel (COM(2026) 478 final)</u>**

**Päevakorrapunkti eesmärk:** arvamuste vahetus.

**Sisu lühikokkuvõte:** Toimub esmane poliitiline arutelu eelnõu esialgse versiooni üle. Osa lubatud väljapüügimahte on ettepanekust veel puudu ja eelnõud täiendatakse sügise jooksul. Lõplik arutelu ja poliitilise kokkuleppe saavutamine on kavandatud detsembrikuisesse põllumajandus- ja kalandusnõukogusse.

Esitatud eelnõu eesmärk on määrata kooskõlas Vahemere ja Musta mere kalavarude mitmeaastase kavaga ja Vahemere üldise kalanduskomisjoni soovitustega kindlaks kalapüügivõimalused 2027. aastaks. Komisjon peaks veel esitama eelnõud täiendava mitteametliku dokumendi. Eelnõu esmakordsel läbivaatamisel töögrupis rõhutati Vahemere lääneosa mitmeaastase kava muutmise tähtsust.

**Eesti põhisõnumid:**

- Eesti saab toetada eelnõu vastuvõtmist. Eesti kalalaevad Vahemeres ega Mustas meres kala ei püüa ning Eestile ei ole nimetatud piirkondades kalavarude püügivõimalusi eraldatud, mistõttu Eestil hetkeseisuga erihuvid puuduvad ning eelnõu otsest mõju Eesti kalandussektorile ei ole tuvastatud.
- Läbirääkimiste käigus tehtavad otsused Eesti kalandust ei mõjuta.

*Eesti lähtub oma põhisõnumites Vabariigi Valitsuse 22. oktoobri 2026 istungil heaks kiidetud ja 23. oktoobri 2026 Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil kinnitatud seisukohtadest Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse kohta, millega määratakse 2027. aastaks kindlaks teatavate Vahemere ja Musta mere kalavarude ja kalavarude rühmade püügi võimalused.*

**<u>Komisjoni teatis kalanduse ja vesiviljeluse visiooni 2040 ning ühise kalanduspoliitika välismõõtme kohta (COM(2026) 701 ja SWD(2026) 751)</u>**

**Päevakorrapunkti eesmärk:** arvamuste vahetus.

**Sisu lühikokkuvõte:** Komisjoni teatises esitatakse visioon Euroopa Liidu kalandus- ja vesiviljelussektori arenguks aastani 2040. Teatis käsitleb sektori peamisi väljakutseid ja arengusuundi, keskendudes konkurentsivõimelise, vastupidava ja kestliku sektori kujundamisele.

Kalanduspoliitika osas rõhutatakse, et sektori pikaajalise elujõulisuse eelduseks on kestlikud kalavarud ja mereökosüsteemid ning püügivõimsuse tasakaal olemasolevate püügivõimalustega. Jätkub komisjoni ja liikmesriikide koostöö kalavarude hea seisundi tagamiseks, rakendades selleks ökosüsteemipõhist lähenemist ja kalavarude taastamise strateegiaid, ning tõkestades ebaseaduslikku kalapüüki. Samuti on eesmärgiks saavutada 2040. aastaks kaasaegsem, energiatõhusam ja väiksema keskkonnamõjuga kalalaevastik, parandada töötingimusi ning suurendada sektori võimet kohaneda kliimamuutustest tingitud kalavarude seisu muutustega. Selleni jõutakse selektiivsema püügi toetamise, tootjaorganisatsioonide rolli tugevdamise, püügivõimaluste läbipaistvama jaotamise ning väikesemahulise rannapüügi ja noorte sektorisse kaasamise edendamise kaudu.

Vesiviljeluses on eesmärgiks suurendada ELi kestlikku tootmist ja vähendada sõltuvust impordist. Selleks planeeritakse lihtsustada loamenetlust, parandada sobivate tootmisalade kasutamist ning toetada innovatsiooni, ressursitõhusust, kliimamuutustega kohanemist ja loomade heaolu.

Teatis sisaldab kalanduse ja vesiviljeluse energiaülemineku tegevuskava, mis keskendub kalandus- ja vesiviljelussektori fossiilkütustest sõltuvuse vähendamisele ning energiahindade kõikumisega seotud riskide maandamisele, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalne sektor, säilitades samal ajal ettevõtjate konkurentsivõime ja majandusliku elujõulisuse. Lähiaastatel keskendutakse eelkõige energiatõhususe parandamisele olemasolevas laevastikus ja tootmises ning puhaste tehnoloogiate, alternatiivsete jõuseadmete ja kütuste arendamisele, katsetamisele ning kasutuselevõtu toetamisele. Komisjon peab oluliseks teadus- ja arendustegevuse tugevdamist ning uuenduslike lahenduste kiiremat turule jõudmist. Kalalaevastiku moderniseerimine, et parandada energiatõhusust, tööohutust ja töötingimusi on prioriteetide seas. Samas rõhutatakse, et see peab olema kooskõlas ühise kalanduspoliitika eesmärkidega, sealhulgas püügivõimsuse ja püügivõimaluste tasakaalu põhimõttega.

Ühise kalanduspoliitika välismõõtme osas on fookus teaduspõhisele rahvusvahelisele kalavarude majandamisele. Visiooni eesmärgiks on tugevdada ELi mõju rahvusvahelises kalanduspoliitikas, edendada kestlikke kalapüügitavasid ülemaailmselt, tagada stabiilsed ja mitmekesised tarneahelad ning kaitsta ELi kalandus- ja vesiviljelussektori majanduslikke huve ja konkurentsivõimet. Teatise välismõõtme tegevuskava kohaselt on komisjonil plaanis esitada uue ELi kalanduse välistegevuse strateegia, mis asendab 2011. aasta senise strateegia ning määrab ELi välistegevuse prioriteedid järgmiseks perioodiks. ELi rolli piirkondlikes kalandusorganisatsioonides (RFMOd) soovitakse tugevdada, et edendada teaduspõhiseid otsuseid, parandada kontrollimeetmeid ning saavutada kalavarude kestlik majandamine rahvusvahelisel tasandil. Kestliku kalanduse partnerluslepingute (SFPA) kaudu soovitakse tagada ELi laevastikule pikaajaline ja prognoositav juurdepääs püügialadele. Rahvusvahelisel tasandil on jätkuvalt plaanis võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata (IUU) kalapüügiga, vähendada ülemaailmset ülepüüki ja piirata kahjulikke kalandustoetusi. Samuti kavatseb komisjon parandada võrdseid konkurentsitingimusi seoses imporditud kalandus- ja vesiviljelustoodetega, selleks kaalutakse kestlikkuse ja jälgitavusega seotud nõudeid autonoomsete tariifikvootide (ATQ) süsteemi läbivaatamisel. Fookuses on samuti kalandus- ja

vesiviljelustoodete tarneahelate mitmekesistamine, et vähendada sõltuvust üksikutest tarnijatest ning tugevdada seeläbi ELi toiduga kindlustatust.

Samuti käsitletakse turu- ja tarbimisküsimusi, sealhulgas ELis kestlikult toodetud kala- ja vesiviljelustoodete konkurentsivõime suurendamist, tarbijate paremat teavitamist ning digitaalsete jälgitavussüsteemide laiendamist kogu tarneahelale. Arengut toetavate horisontaalsete meetmetena pööratakse tähelepanu põlvkonnavahetusele, oskuste arendamisele, töötingimuste parandamisele, teadus- ja innovatsioonivõimekuse tugevdamisele, rahastamisele, halduskoormuse vähendamisele ning juurdepääsule merealale.

Teatises nähakse ette ka mitmeid tulevasi poliitika- ja õigusloomealgatusi, sealhulgas meetmeid laevastiku moderniseerimiseks ja väikesemahulise kalapüügi toetamiseks ning ühe konkreetse sammuna on planeeritud esitada 2028. aasta kevadeks ELi kalurite väljaõppe ja sertifitseerimise nõuete ühtlustamise õigusliku algatuse.

**Eesti põhisõnumid:**

- Tervitame visioonidokumendis toodud eesmärke kestliku, vastupidava ja konkurentsivõimelise ELi kalandus- ja vesiviljelussektori toetamiseks.
- Leiame, et ökosüsteemipõhises lähenemises tuleb võtta arvesse kiskjate, sealhulgas kormoranide ja hüljeste mõju kalavarudele.
- Tõhusaks energiaüleminekuks on vaja muuta Ühise kalanduspoliitika laevastiku haldamise nõudeid, et nad toetaksid investeeringuid kaasaegsetesse, energiatõhusatesse kalalaevadesse ja puhtamatesse tehnoloogiatesse. Toetame seeläbi ELi laevaehitussektori konkurentsivõimet.
- Tervitame rahvusvaheliste piirkondlike kalandusorganisatsioonide (RFMO) rolli tugevdamist ja teaduspõhist kalavarude majandamist tuginedes parimale kättesaadavale teadusnõuandele. Rahvusvahelisi seire-, kontrolli- ja järelevalvesüsteeme on vaja edasi arendada, et nad toetaksid kalavarude kestlikku majandamist ja võrdseid tingimusi rahvusvahelisel tasandil.
- Toetame, et ELi kaubanduslepingutes arvestatakse rohkem kalandusvaldkonna kestlikkuse nõudeid.
- Kalurite väljaõppe ja sertifitseerimisnõuete ühtlustamisel ELis tuleks arvesse võtta rahvusvahelisi standardeid ja liikmesriikide kalandussektori eripärasid, tagades nõuete proportsionaalsuse, eelkõige väikesemahulises rannapüügis. Liikmesriikidele peab jääma paindlikkus kujundada rannakalurite nõudeid, arvestades kohalikke tingimusi, kalapüügiviise ning mereohutuse ja säästva kalapüügi nõudeid.

*Eesti lähtub oma põhisõnumites ELPOL 2025-2027 prioriteetidest, Vabariigi Valitsuse 4. mai 2023. a istungil ning Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonis 18. mail 2023. a kinnitatud seisukohtadest „Eesti seisukohad kalanduspoliitika tuleviku ja kalandussektori energiaülemineku kohta“, EL koordinatsioonikogus 28. oktoobril 2026 heaks kiidetud vastustest EL kalurite väljaõppe- ja sertifitseerimisnõuete avaliku konsultatsiooni kohta, ning Vabariigi Valitsuses 29. aprillil 2021. a heaks kiidetud ning 10. mail 2021 Riigikogu majanduskomisjonis ja 14. mail 2021 Riigikogu väliskomisjonis toetatud seisukohtadest komisjoni teatise „Kaubanduspoliitika läbivaatamine: avatud, kestlik ja jõuline kaubanduspoliitika“ kohta.*

## PÕLLUMAJANDUS

### Turuolukord

**Päevakorrapunkti eesmärk:** Euroopa Komisjon annab ülevaate põllumajandusturgude olukorra kohta. Arvamuste vahetus.

**Sisu lühikokkuvõte:** Järgnevalt on toodud ülevaade peamiste põllumajandussektorite turuolukorra kohta.

Teraviljasektor: Teravilja hinnad maailmaturul langesid oktoobri lõpuks võrreldes septembriga. Nisu hinnalangust põhjustasid ootused Musta mere viljavedude paranemisele, paranenud ilmastikuolud USA talinisu kasvupiirkondades, tugevad saagiväljavaated Austraalias ja Argentinas, Venemaa kasvanud nisu eksport ning tagasihoidlik üleilmne nõudlus. Maisi hinnasurvet suurendasid USA ja Lõuna-Ameerika suured saagid, samal ajal kui Ukraina ekspordivõimalused püsivad tugevalt piiratud. Venemaa on küll sügisel teravilja eksporti suurendanud, sh läbi Balti sadamete, aga mahud jäävad endiselt tavapärasest väiksemaks. Rapsi hinnad küll langesid võrreldes septembriga, kuid püsivad endiselt oluliselt kõrgemal kui aasta tagasi: EL-is +12%, Kanadas +24% ja Austraalias +9%, mida toetavad tugev töötlemisnõudlus ja kõrgemad naftahinnad.

EL-i teraviljatoodang väheneb võrreldes eelmise aastaga hinnanguliselt 10,5%, sealhulgas maisi (-21,9%), nisu (-8,6%), kõva nisu (-4,7%), odra (-4,4%), rukki (-7,8%) ja kaera (-10,8%) toodang. Eestis koristati Statistikaameti saagiprognooside kohaselt 2026. aastal väga hea teravilja saak: 1,5 mln tonni ehk 15% üle viie aasta keskmise ning saagikus kasvas viie aasta keskmisega võrreldes nisul +24%, odral +30%, kaeral +11%, rukkil +7%. Kuigi talirapsi külv augustis üldjoontes õnnestus tänu paremale ilmale, siis septembri sademed takistasid taliteraviljade külvi, mistõttu taliteraviljade, eelkõige talinisu, külvpind võib väheneda hinnanguliselt 20-30%. Lisaks on niiske ja soe sügis põhjustanud piirkonniti taimede juurtes hapnikupuudust ja haiguste levikut. Eestis olid oktoobris teraviljahinnad aastatagusega võrreldes märgatavalt kõrgemad: nisu 207 €/t (+25%), oder 189 €/t (+21%), rukis 153 €/t (+17%) ja kaer 142 €/t (+4%).

Väetiste hinnatõus on ületanud teravilja hinnatõusu, halvendades tootjate majanduslikku olukorda. Kõrged väetise- ja energiahinnad suurendavad põllumajandustootjate tootmiskulusid ning vähendavad nende kasumlikkust ja konkurentsivõimet. Suurenenud kulud võivad vähendada väetiste kasutamist, mis omakorda võib mõjutada 2027. aasta saagikust ja ohustada tootmise jätkusuutlikkust.

Piima ja piimatoodete sektor: 2025. aasta oli piimatootmiseks soodne, kuid 2026. aastal olukord muutus. EL keskmine piima kokkuostuhind hakkas langema 2025. aasta oktoobrist, Eestis novembrist 2025. Kui veel 2026. aasta jaanuaris oli piima kokkuostuhind Eestis 45,7 eurot 100 kg kohta, siis juuliks oli see langenud 38,3 euroni 100 kg kohta. Samal ajal jäid sisendite hinnad kõrgeks ja 2026. a veebruari lõpust alanud sõda Iraaniga andis hoo täiendavaks sisendhindade tõusuks (näiteks diiselkütuse hind kerkis 36%). Eesti piimatootmisele avaldas mõju ka E-piima pankrot, kus paljudel sinna piima tarninud tootjatel on piimaraha siiani saamata. Eriti keerulises seisus on väiksemad piimatootjad, kellel konkurentsivõime piimaturul on väiksem, sest tootmise omahind on suuremate ettevõtetega võrreldes sageli suurem ja investeerimisvõimekus väiksem. Seega jäid piimatarned Eestis 2026. aasta 9 kuu keskmisena 11% ja piima kokkuostuhind 21% väiksemaks kui 2025. aastal. Samal ajal püsis Eesti piima

kogutoodang aasta esimese üheksa kuuga sisuliselt samal tasemel (+0,7%). See viitab, et senisest rohkem toorpiima müüakse Eestist välja (Lätti ja Leetu). Kuna Statistikaamet kajastab vaid Eestis kokku ostetud piima, tuleb sektori olukorra hindamisel vaadata nii kogutoodangut kui ka kokkuostu.

2026. aasta teises pooles on näha piimaturu taastumise märke. Vaatamata sellele, et maailmaturul on piimatootmine rekordtasemel, on nõudlus tugev. Piimatoodete ekspordi toel on EL keskmine piima kokkuostuhind hakanud alates 2026. aasta juulist taas tõusma ja jõudis septembris tasemele 44,6 eurot 100 kg kohta. Eestis on piima kokkuostuhind tõusnud kaks järjestikust kuud (august ja september) ja oli 2026. aasta septembris 39,8 eurot 100 kg kohta (12% madalam kui EL keskmine).

Sealihasektor: Eesti sealihasektoris jätkub taastumine 2025. aasta Aafrika seakatku puhangust, kus hävis ~41% põhikarjast. 2026. aasta III kvartaliks ei ole sigade arv Eestis SAK eelsele tasemele jõudnud. Selle tulemusel on 2026. aasta 9 kuuga lihakäitlemisettevõtetes tapetud sigade arv 7% ja saadud liha kogus 5% väiksem kui aasta varem. Sealiha hind on 2026. aastal olnud oluliselt madalam kui aasta eest: 2026. aasta 9 kuu keskmisena -19%. Sisendite hinnad on aga jätkuvalt kõrged, mistõttu ei kata turult saadav tulu tootmiseks tehtud kulusid. Eesti sealihasektori olukorda iseloomustab väga keeruline seis. Sealiha ja söödaodra hinna suhe on alates 2025. aasta novembrist alla 10 (mida peetakse heaks näitajaks) ja alates juulist 8 (näitaja väärtus vahemikus 6-7 tähendab, et sektor on raskustes).

E-klassi sealiha hind oli Eestis 2026. aasta septembris 156 eurot 100 kg kohta, mis on 18% madalam kui aasta varem. Alates 2026. aasta 29. nädalast ehk juuli keskpaigast on Eesti E-klassi sealiha hind jäänud alla ELi keskmise. Septembris moodustas see 97% ELi keskmisest hinnast.

Lisaks on Eesistujariik koostanud aruteluküsimuse: **Kuidas saavad liikmesriigid ja Euroopa Komisjon tagada ELi toidujulgeoleku ja kestlikkuse maailmas, kus kliima muutub üha heitlikumaks ja digitaalsed süsteemid üha haavatavamaks?**

**Eesti seisukohad:**

- Täname komisjoni ülevaate eest ja võtame informatsiooni teadmiseks.
- Piimaturu olukord on jätkuvalt keeruline. Piima kokkuostuhinna tõus paaril viimasel kuul ei ole toonud leevendust piimatootjate olukorrale, sest sisendite hinnad on jätkuvalt kõrged.
- Eesti soovib juhtida tähelepanu sealihasektori raskele olukorrale, kus turult saadav tulu ei kata tootmiseks tehtud kulusid.
- Seetõttu peame oluliseks, et Euroopa Komisjon jälgiks erilise tähelepanuga piima ja sealiha turul toimuvat ja oleks valmis vajadusel sekkuma.
- Eesistuja küsimuse vastus: Peamine on liikuda kriisidele reageerimiselt nende ennetamisele ja valmisoleku suurendamisele kogu toidu väärtusahelas, alates sisenditest ja esmatootmisest kuni töötlemise, turustamise ja tarbimiseni, et ohutu ja taskukohane toit oleks kättesaadav ka kriisides ning säiliks ELi pikaajaline tootmisvõime. Toidujulgeolekut ja kestlikkust tuleb seejuures käsitleda koos: vastupidavad ökosüsteemid, elujõulised tootjad, toimivad tarneahelad, väiksem toiduraiskamine ja turvalised digisüsteemid on selle eesmärgi saavutamise alus.
- Täpsemalt võiksid liikmesriigid ja Euroopa Komisjon keskenduda järgmistele tegevussuundadele:
    - **Põllumajanduse kliimakindluse suurendamine.** Vähendada põua, kuumalainete ja üleujutuste mõju, ennetada taimekahjustajate levikut ning parandada tootjate

kohanemisvõimet. Selleks tuleb mitmekesistada tootmist, hoida ja parandada mulla ja vee seisundit, majandada vett säästlikult ning säilitada ja taastada elurikkust, et tagada põllumajanduse pikaajaline tootmisvõime ja toidujulgeolek. Samuti tuleb soodustada teadus- ja looduspõhiste lahenduste ning täppispõllumajanduse rakendamist, jätkata taimekahjustajate seiret ja tõrjemeetmete rakendamist, toetada tootjate investeeringuid ja riskijuhtimist ning tugevdada nõustamist.

- **Toidu tarneahelate tugevdamine ja ressursside tõhusam kasutamine.** Vähendada kriitilisi sõltuvusi väetistest, energiast, söödast ja seemnetest ning mitmekesistada tarnijaid. Samuti tuleb arendada ELis töötlemis- ja ladustamisvõimekust, ringmajandust ning asjakohaseid kriisivarusid, hoides ühtse turu toimivana.
- **Küberturvalisuse ja digitaalse toimepidevuse tagamine kogu toidu väärtusahelas.** Hiljutised küberrünnakud jaekaubandusettevõtete vastu rõhutavad vajadust kaitsta tootmise, logistika ja müügi digisüsteeme ning valmistuda teenusekatkestusteks. Küberturvalisus, varulahendused ja toimepidevuse kavandamine aitavad tagada toidu kättesaadavuse ning vähendada tarneahela häiretest tingitud toidukadu ja toiduraiskamist.
- **Tootjate elujõulisuse ja tarbijate toimetuleku toetamine.** Tagada stabiilsed poliitikaraamid, nõustamine, ligipääs rahastusele ja investeerimisvõimalused. Samuti tuleb tugevdada tootjate läbirääkimispositsiooni tarneahelas, tagada toimivad kriisiabi- ja riskijuhtimismeetmed ning toetada vajaduse korral haavatavamaid tarbijaid.

*Eesti lähtub järgmisest seisukohtadest: Vabariigi Valitsuse 11. detsembril 2025. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 23. jaanuari 2026. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika, ühise turukorralduse poliitika ja koolikavade ettepanekute kohta eelarveperioodil 2028–2034; Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025-2027, mis on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. aasta istungil; ning Vabariigi Valitsuse 19. märtsi 2026. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 13. aprilli 2026. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni ning Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatud ühisteatise "Euroopa Liidu majandusjulgeoleku tugevdamine" ning Euroopa Komisjoni Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele esitatud teatise "Tegevuskava RESourceEU" kriitiliste toormete strateegia rakendamise kiirendamine, et kohaneda uue reaalsusega" kohta.*

**Mahetoodete tootmist ja märgistamist reguleeriva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/848 muutmise eelnõu (COM(2025) 780)**

**Seisukoha uuendamine:** määruse eelnõu kompromissteksti heakskiitmine.

**Sisu lühikokkuvõte:** Euroopa Komisjon (edaspidi komisjon) esitas 16. detsembril 2025. aastal ettepaneku lihtsustada ELi mahepõllumajanduse nõudeid. Tehtud ettepanekuga soovitakse muuta kehtivaid reegleid, et hõlbustada mahetootmist, märgistamist, kontrolli ja kaubandust kogu liidus ning kolmandate riikidega. Põllumajanduse erikomitee 11. mai 2026 istungil anti eesistujale mandaat kolmepoolseteks läbirääkimisteks. Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu jõudsid triloogil esialgsele kokkuleppele 20. oktoobril 2026. Lõplik kompromisstekst kinnitati põllumajanduse erikomitees 26. oktoobril 2026, kus Eesti hääletas poolt. 23. novembri 2026 AGRIFISH-il on kavas määruse eelnõu lõplik kompromisstekst kiita heaks ilma aruteluta ehk A-punktina.

Esialgse komisjoni ettepanekuga võrreldes muudeti muu hulgas sertifitseerimisnõudeid, kolmandatest riikidest pärit mahetoodete impordi- ja märgistamistingimusi ning loomakasvatuse tingimusi.

Eesti saavutas läbirääkimistel mitmed olulised eesmärgid. Näiteks jäi samaväärsuse alusel tunnustatud kolmandate riikide tunnustuse kehtivuse pikendusaja kestuseks kompromisstekstis 10 aastat. Lisaks peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule 31. detsembriks 2031 aruande kolmandate riikidega kaubanduslepingute sõlmimise läbirääkimiste seisust. Eesti toetas samaväärsuslepingu pikendamist 10 aasta võrra, et vältida häireid mahetoodetega kauplemisel. Komisjoni vahearuande esitamise kohustus võimaldab jälgida kaubanduslepingute sõlmimise edenemist.

Eesti toetas komisjoni esialgset ettepanekut, millega muudeti kodulindude pidamistingimusi ja kasvatustavadega seotud nõudeid ning sätestati mahepõllumajandusliku vuti kasvatamise nõuded. Eesti klimaatiliste tingimustega sobib kodulindude vabaõhualale juurdepääsu nõue ainult lindudele, kes on piisavalt sulgedega, et reguleerida oma kehatemperatuuri välikliima tingimustes. Nuumlindude maksimaalse kasutatava pindala määramine tootmisüksuse asemel linnukasvatushoone tasandil aitab kaasa mahepõllumajandusliku linnuliha tootmise laienemisele. Vuttidele kehtestatud mahepõllumajanduslikule tootmisele üleminekuaja (viis nädalat) ja minimaalse tapavanuse (42 päeva) nõuded loovad liikmesriikidele ühtsed ja selgelt mõistetavad tingimused, aidates tagada nõuete ühetaoline kohaldumine ning võrdsemad konkurentsitingimused mahetootjatele. Komisjoni algne eesmärk kaotada veterinaarravimite manustamise järgne minimaalne 48-tunnine ooteaeg säilis ka lõplikus kompromisstekstis. Kavandatud muudatus suurendab asjaomaste mahepõllumajandusettevõtjate sissetulekut ja võimaldab turustada mahepõllumajanduslikke tooteid, mis vastasel juhul turustatakse tavatootena või suunataks hävitamisele.

Küsimused, milles Eesti oma eesmärke täielikult ei saavutatud puudutavad sertifikaadi omamise kohustusest vabastamise tingimusi ja ettevõtjate rühmadele kehtestatud nõuete lihtsustamist.

Komisjoni algses ettepanekus oli sertifikaadi omamise kohustusest vabastamise tingimuseks ainult pakendamata mahetoodete müügikogus, mis võis olla kuni 10 000 kilogrammi aastas. Eelnõu arutelude käigus tehtud ettepanekute tulemusena lisati tagasi müügikäibe nõue, milleks on 5 aasta keskmisena kuni 40 000 eurot aastas. Kolmepoolsete kohtumiste tulemusena lepiti kokku, et need piirmäärad sisaldavad nii pakendamata kui pakendatud mahetoodete müügikogust ja müügikäivet. Eesmärk on vabastada sertifikaadi omamise kohustusest ainult väikesed mahetoodete jaemüüjad. Komisjonile antakse volitus võtta vastu delegeeritud akte nende piirmäärade muutmiseks. Kuigi Eesti toetas komisjoni esialgset ettepanekut, säilib ka eelnõu arutelude käigus tehtud muudatustel komisjoni algne eesmärk lihtsustada väikeste mahetoodete jaemüüjate tegevust. Muudatus vähendab mahetoodete jaemüüjate sertifitseerimisest tulenevat halduskoormust ja kulusid ning lihtsustab mahetoodete turustamist. Samuti väheneb riigi haldus- ja järelevalvekoormus, mis on ka Eesti huvidega kooskõlas.

Eesti toetas komisjoni esialgset ettepanekut, millega suurendatakse ettevõtjate rühma liikmete ettevõtte suuruse piirmäära 10 hektarini, kasvuhoone puhul 1 hektarini ning püsirohumaa puhul 30 hektarini. Lisaks toetas Eesti üle 2% sertifitseerimiskulu, 25 000 euro suuruse käibe või 15 000 euro suuruse standardkogutoodangu piirmäärade välja jätmise ning juriidiliseks isikuks olemise nõudele muude võimaluste, milleks on kuulumine põllumajandustootjate ühistusse, ettevõtjate ühistusse, ühendusse, liitu või organisatsiooni, millel on juriidilise isiku staatus,

lisamise. Eelnõu arutelude käigus lisati tagasi käibe või standardkogutoodangu piirmäärad, mida on suurendatud vastavalt 50 000 ja 30 000 euroni ja arvesse võetakse 5 aasta keskmised suurused. Täpsustatud on, et kui ettevõtja on tegelenud mahetootmisega vähem kui 5 aastat, siis arvestatakse nende aastate keskmist, mil mahetootmisega tegeleti. Arvestades, et EL-is ei ole ettevõtjate rühmad levinud, samuti ei ole Eestis neid senini moodustatud, aitavad kompromisstekstis kokkulepitud muudatused muuta selle lihtsamaks ja paindlikumaks, mis on ka Eesti huvidega kooskõlas.

Võrreldes komisjoni esialgse ettepanekuga lisati kompromissteksti mitmeid täiendavaid lihtsustavaid muudatusi:

- laiendatakse väikeste jaemüüjate sertifitseerimiskohustusest vabastamist ka ettevõtjatele, kes müüvad pakendatud mahetooteid nii kohapeal füüsilises müügikohas kui ka veebis;
- võimaldatakse mahe- ja tavaloomi samal ajal mahepõllumajanduslikul karjamaal karjatada, kui loomad on kergesti eraldatavad ning tavaloomade pidamisel järgitakse ÜPP tingimuslikkuse nõudeid;
- pikendatakse erandit kuni 5% tavatootmisest pärineva proteiinisööda kasutamiseks kuni 35 kg kaaluvate noorsigade ja noorlindude söötmisel olukorras, kus maheproteiinsööta ei ole saada. Erand on ajutine, kehtides kuni 31. detsembrini 2036;
- antakse võimalus kehtiva määruse nõuete kohaselt toodetud, imporditud, märgistatud ja turule viidud tooteid turustada kuni varude lõppemiseni.

Muudatused aitavad lihtsustada nõuete rakendamist ja vähendada ettevõtjate ja riigi halduskoormust, mis on ka Eesti huvidega kooskõlas.

Lisaks peab komisjon esitama hiljemalt 31. detsembriks 2035 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande mahemääruse rakendamise kohta. Hiljemalt 31. detsembriks 2031 peab komisjon avaldama parimad praktikad mahepõllumajandustoodete saastumise vältimiseks mahepõllumajanduslikus tootmises mittelubatud toodete ja ainetega. Aruanne võimaldab hinnata nõuete toimimist ja tuvastada edasisi lihtsustamisvõimalusi ning praktilised juhised, aitavad ettevõtjatel ennetada mahetoodete saastumist mahetootmises mittelubatud ainetega ning täita kehtivaid nõudeid, toetades Eesti eesmärki lihtsustada ELi õigusnorme ja vähendada halduskoormust.

**Eesti seisukoht**:

- Eesti toetab Euroopa Liidu mahetoodete tootmise ja märgistamise määruse lõpliku eelnõu heakskiitmist. Saame toetada saavutatud kompromissettepanekut tervikuna, kuna kavandatud muudatused lihtsustavad mahepõllumajanduse nõuete kohaldamist ning aitavad vähendada põllumajandustootjate ja riigi halduskoormust.

*Eesti lähtub oma seisukohtades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega muudetakse määrust (EL) 2018/848 seoses teatavate tootmis-, märgistamis- ja sertifitseerimisnõuetega ning kolmandate riikidega kaubavahetust käsitlevate teatavate nõuetega, eelnõu kohta, mis on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 12. veebruari 2026. aasta istungil ja kinnitatud Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 2. märtsi 2026. a istungil.*